ДГ „Щастливо Детство”
гр. Враца ул. „Цар Асен” №27 тел. 0884314571
E-mail:info-609120@edu.mon.bg
Shtastlivo-detstvo.net

Утвърждавам:
Директор:
Галя Йончева
Заповед № 2/15.09.2026г.

Galya Krasimirova Yoncheva
Digitally signed by Galya Krasimirova Yoncheva
Date: 2026.10.08 16:39:33 +03'00'

ПРОГРАМА
ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗА
В ДГ „ Щастливо детство“, гр. Враца

Настоящата програма е разработена в съответствие с Механизъм за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище, Алгоритъм за прилагане на Механизма и приложенията към него, утвърдени със Заповед № РД 09-1871/18.12.2015 г. на министъра на образованието и науката и е насочена към намаляване на риска от възникване на училищен тормоз между децата в ДГ „Щастливо детство“ и противодействие на училищния тормоз между децата в случай на възникване.

I. ВЪВЕДЕНИЕ.

Проблемът за насилието над деца и между деца придоби особена обществена значимост в България. Данните, постъпващи през последните години от специализираните органи за закрила на детето, очертават тенденция за нарастване броя на регистрираните случаи на деца, преживели насилие. Това налага, заедно с развитието на услуги за децата, пострадали от насилие, като приоритетна област на работа по отношение закрилата на децата да се разработват програми за превенция на насилието над и от деца.

Според статистиката водена от Държавната агенция за закрила на детето, най- често децата стават жертви на насилие в семейната среда. След семейството преобладават случаите на насилие в образователните институции, където децата са изложени в най- голяма степен на емоционално насилие и в по- малка – на физическо. Не съществуват точни и национално представителни данни за нивото на насилие в българското училище, но редица социологически изследвания сред деца и родители извеждат агресията и насилието, като един от основните проблеми, с които децата се сблъскват в училище.

Различните форми на насилие между децата в образователните институции поставя сериозни въпроси пред образователната система, като цяло и поражда нуждата от специализирана програма и механизъм за превенция на насилието, които да се реализират на училищно ниво. Настоящата програма трябва да:

- ✓ подпомага създаването на социална и образователна среда, в която децата да се чувстват защитени и подкрепяни;
- ✓ способстват за развитие у децата на подходящи умения и нагласи за отхвърляне на насилието като средство за общуване и поведение;
- ✓ повишава компетентностите на възрастните да се справят със ситуации на насилие и да създават правила, които да ги минимизират;
- ✓ да насърчава включването на всички заинтересовани лица за решаването на проблемите в детската градина.

Проблемът за агресията и насилието не е нов за нашето общество, от години неговите мащаби се увеличават и съответно се разработват и предприемат различни по своя характер

превантивни мерки и действия. Резултати при справянето с насилието могат да се постигнат само чрез обединяване на усилията на всички участници в училищния живот /учители, деца, родители и непедагогически персонал/, институциите, ангажирани с проблемите на децата и чрез съдействието на обществеността в лицето на граждани, медии, културни институти, както и чрез разработване и внедряване на адекватни на проблема политики.

В ДГ „Щастливо детство“ съществува традицията да се поставя акцент във възпитателната работа върху превенцията, формирането на просоциално поведение и ранната интервенция в отношенията между децата при индикации за възникнали проблеми.

Отговорността за преодоляването на агресивните прояви на децата и ориентирането им към конструктивно и социално желателно поведение е приоритет и отговорност на всички, работещи в детската градина. Разнообразни са дейностите, чрез които се реализира стремежа за установяване на една висока общо култура на социално компетентно поведение. Това става чрез активна възпитателна работа на учителите, чрез модели на позитивно взаимодействие и личен пример, чрез дейност под формата на клубове по интереси и взаимодействие с други институции. Успоредно с това активното сътрудничество на родителите и привличането им като партньори е изключително важен фактор за преодоляване на агресивни прояви.

Въвеждането на програма за противодействие на тормоза се налага от разбирането, че реален напредък в справяне с насилието може да бъде постигнат само в резултат на прилагането на последователна и целенасочена политика, която се споделя и следва от цялата училищна общност и се подкрепя от всички отговорни институции. Подобна политика е необходимо да включва мерки и дейности за превенция и намеса, както и разписани механизми и отговорности за действие в ситуации на насилие.

В ДГ „Щастливо детство“ от направения анализ на Координационния съвет за противодействие на училищния тормоз и за работа с деца в риск, се разработи комплекс от мерки за противодействие на училищния тормоз:

Задължение на всеки учител и служител в детската градина:

1. Да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел;
2. Да бъде наблюдателен и да следи груповата динамика в групата;
3. Да наблюдава взаимодействията и взаимоотношенията между децата във формални и неформалните ситуации, в които те общуват.

Мерки за намаляване на риска от възникване на училищен тормоз:

1. Защита и отстояване на човешките права и проява на толерантност към различията;
2. Интегрирането на програмата за противодействие на училищния тормоз в плана на Координационния съвет за противодействие на училищния тормоз и за работа с деца в риск;
3. Дейности относно същността и видовете тормоз, както и за формиране у децата на умения за справяне с него, предлагане на стратегии за превенция и преодоляването на възникнал такъв;
4. Дейности с родителите – информиране, консултиране, оказване на съдействие- групово и индивидуално;
5. Включване в обучения за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти в областта на справяне с училищния тормоз.

Начини за противодействие на училищния тормоз:

1. Създаване на Координационен съвет, който да отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с тормоза;
2. Дейности с децата: Целта е да се създаде пространство, в което се говори открито за тормоза и се работи за формирането у децата на нагласи и социални умения, недопускащи насилие като например емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти и др.;
3. Дейности с родителско участие: включване на родителите в инициативи и мероприятия.

II. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА.

1. Приемане и осъзнаване на проблема с насилието и тормоза в детската градина.
2. Създаване и утвърждаване на ясна ценностна система, която не допуска прояви на насилие и тормоз.
3. Подобряване на отношенията между децата и техните умения за общуване.
4. Повишаване на чувствителността, ангажираността и капацитета на педагогическия персонал за превенция и справяне с тормоза между връстници.
5. Въвеждане и утвърждаване на ценности, правила и нагласи, които не допускат прояви на тормоз в отношенията между децата.
6. Създаване на училищна политика за превенция на насилието (вкл. и механизми за предотвратяване, докладване и оказване на адекватна намеса в случаи на тормоз и насилие).

III. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА ПРОГРАМАТА.

1. Зачитане и уважение на личността на детето.
2. Осигуряване на условия за пълноценно общуване, социална адаптация и интеграция, грижа и отговорност за собствения живот и личностно израстване.
3. Формиране на чувствителност към различията и нагласи за толерантно отношение и приемане на различията.
4. Запознаване с модели на конструктивно поведение при конфликт; формиране на умения за противопоставяне в конфликтна ситуация при общуване.

III. ЗАДАЧИ НА ПРОГРАМАТА.

1. Намаляване на проявите на тормоз и насилие между децата.
2. Повишаване осведомеността на учениците и техните родители относно проблема насилие и стимулиране на активното им участие в противодействие на явлението.

IV. ОСНОВНИ ДЕЙНОСТИ.

1. Срещи и обучения за повишаване на информираността и разбирането за тормоза сред децата, учителите и родителите.
2. Организиране и провеждане на занимания с децата за формиране на нагласи и умения за по-добро общуване и отхвърляне на тормоза, като форма на поведение.
3. Разработване и прилагане на защитна мрежа, която да осигури ефективна защита на децата от прояви на тормоз. Тази мрежа ще включва система от правила на поведение на ниво група и детска градина, механизми за съобщаване, превенция и действие в случай на тормоз с конкретни отговорности и задължения за педагогическия персонал и децата.
4. Създаване на подкрепяща мрежа от институции и граждански организации в общността за подпомагане на процеса на превенция на насилието.

При реализиране на дейностите в детската градина се осигурява една последователност, системност и продължителност на мерките за превенция, което допринася за изграждане у децата на трайни ценности и личностни нагласи срещу насилието и тормоза.

V. ЦЕЛЕВА ГРУПА.

Дейностите са насочени към всички деца, учители и родители.

VI. ДЕЙНОСТИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА АГРЕСИЯТА:

1. Разработване и въвеждане на превантивни мерки за предотвратяване и противодействие на тормоза в детската градина.

1.1. Осъзнаване и оценка на проблема. Диагностициране на проблема.

Оценката да се извършва регулярно, в началото и в края на учебната година. Оценката се организира от ръководство.

Срок: м. Октомври
Отг. Директора и учителите по групи

1.2. Изготвяне на план за противодействие на тормоза в детската градина. Този план се ревизира и актуализира всяка година.

Срок: м. Ноември
Отг. Директора

1.3. Дефиниране на елементите възпитателната компетентност.
1.3.1.Създаване на координационен съвет за справяне с насилието.

Срок: м. Ноември
Отг. Директора

1.3.2. Дейности на ниво група:

- За работата на ниво група да се прилагат всички форми на групова работа, дискусии, решаване на казуси, споделяне на опит, различни дейности и др.

- Необходимо е да се извеждат теми от учебното съдържание, които могат да се използват за работа и анализ по проблема насилие, свързани с правата на децата, ценностите, социалните роли, функционирането на групите и институциите и т.н.

Целта е да се създаде пространство, в което се говори открито за тормоза и се работи за формирането у децата на нагласи и социални умения, недопускащи насилие като например емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти и др. Децата трябва да се стимулират първо сами да дават отговори на поставените въпроси, а след това да се предлагат официални дефиниции. Всяка първа дискусия трябва да започне с договаряне на правилата за работа, като например - всеки има право да каже какво мисли, всеки има право да бъде изслушван, мненията не се омаловажават и т.н. Основните теми могат да бъдат:

1. Какво представлява тормозът, разпознаваме ли го и как можем да докладваме за случаи на тормоз?
2. Какви са преживяванията на извършителя и потърпевшия (някои видове поведение като присмиването може да изглеждат като игра или шега, но обиждат и водят до негативни емоции у този, към когото са насочени и той да се чувства унизен или заплашен)?
3. Как се чувстваме когато видим прояви на тормоз и какво правим?
4. Какво можем и искаме да направим?
5. Кои са основните ценности, правила на поведение, които следва да приемем?
6. Как можем да ги прилагаме?

Разглеждането на последната тема следва да завърши с изработването на общи правила на поведение и договаряне на процедура, в случай на нарушаване на правилата. Въпреки, че това са дейности на ниво група, те могат и е важно да се приложат и с родителите, и с помощник възпитатели.

Срок:м. Декември
Отг. Учителите

1.3.3.Дейностите на ниво детска градина включват:

1.Обобщаване на всички предложения за правила на поведение и ценности, формулиране на общочовешки ценности и правила, които да бъдат част от политика на детската градина.

1. договаряне на единен механизъм, включително разписани ясни отговорности, за реагиране при всяка проява на тормоз и насилие;

2. разработване на предложения за промени в Правилника за дейността на детската градина;

3. прилагане на програми за развитие на личните и социалните умения на децата;

5. подобряване на системата за съобщаване на случаи на тормоз (въвеждане на нови форми и канали, гарантиране на конфиденциалността);

7. включване на експерти и родителите в процеса на създаване и реализирането на всички интервенции;

8. използване на подхода за работа с връстници, които трябва да станат естествените помощници при реализирането на всички видове интервенции, както по отношение на децата, които са обект на тормоз, така и по отношение на децата, които упражняват насилие;

9. повишаване квалификацията за работа с програмите, включително реализиране на специализирани тренинги за работещите в детската градина за справяне с критични ситуации и други;

10. разработване на стъпки за привличане на родителите;

12. насочване към основни здравни и социални услуги за децата и семействата.

Срок: постоянен
Отг. Координационен съвет

1.3.4. Дейности с родители:

1. родители, които могат да станат посредници между детската градина и родителите или други организации и институции;

2. родители, които могат да осигуряват ресурси - в натура, услуги или пари, за изпълнение на дейности.

Срок: постоянен
Отг. Учителите

2.1. ***Интервенции в ситуации на тормоз, според приетите правила.***

2.1.1. Приемане на ясни процедури за прекратяване на случаите на тормоз.

Ниво на тормоз	**Отговор на СО**
Ниско нарушаване на правилата	Прекратяване – изтъкване на нарушеното правило – налагане на съответната последица
Повтаряне на едни и същи нарушения на правилата	Протокол за тормоз – възстановяване на щетата, преценява се дали е необходимо да се разговаря с родителите
Сериозно – злоупотреба със сила, както и при екстремни ситуации, в които съществува опасност за живота и здравето, телесния интегритет, както на детето-жертва, така и на детето-извършител.	Насочване към местната комисия за **БППМН** и полицията, ОЗД и община по силата на координационнния механизъм; Протокол за тормоз – среща с родителите – възстановяване на щетата.

2.1.2. ***Прекратяване на ситуацията на тормоз:***

Задължение на всеки учител да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

- ✓ В случай на физически тормоз децата трябва да бъдат разделени и да се прекрати физическият контакт между тях незабавно.
- ✓ Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това може да се случи на по-късен етап. Важното е учителя ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение. В този момент не е добре да се разпитва за подробности и детето, което е

потърпевшо, особено в присъствието на насилника и други деца, защото това може да урони неговото достойнство;

- ✓ Честа спонтанната реакция на възрастните е заставането на страната на „жертвата" и наказване на „насилника". Ключово при интервенцията на възрастните е приемането на разбирането, че детето, обект на тормоз, не се нуждае от състрадание, а детето, извършител на тормоз, не се нуждае от наказание, особено което го унижава, а от състрадание, за да може то да развие това чувство към другите. Защото липсата на състрадателност е една от основните причини, поради която се упражнява тормоз.

2.1.3. ***Реакции спрямо детето, което е упражнило тормоз:***

- ✓ Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата или да се наложи друга предварително съгласувана мярка;
- ✓ Когато се прилага подходът за възстановяване на щетата е необходимо задължително да се уведоми директора;
- ✓ Като първа стъпка учителя изслушва детето. Не е желателно детето да се изслушва съвместно с потърпевшото дете. След изясняване на ситуацията и постигане на договорка, учителя за определен период от време може да проследява поведението на децата и да дава обратна връзка.

2.1.4 ***Реакции спрямо дете, което е обект на тормоз.***

1.3.4.1. Важно е учителят да поговори с детето, по възможност още същия ден (или веднага след като е разбрал за случая, ако се касае за ситуация, за която е научил случайно) и да разбере какво точно се е случило. Ако е необходимо отделни факти могат допълнително и дискретно да бъдат проучени;

1.3.4.2. Погрешно е открито и публично пред другите деца да се оказва подкрепа на потърпевшото дете, защото това допълнително ще урони достойнството на детето пред неговите връстниците;

1.3.4.3. При този първи разговор е важно да се предложи на детето подкрепа, като се остави то само да определи какво точно ще му помогне да се почувства сигурно;

1.3.4.4. Необходимо е да се подчертае поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се;

1.3.4.5. Детето трябва да почувства доверие и сигурност за споделяне, което е особено важно, ако насилието се повтори;

1.3.4.6. Никога не трябва да се предлага среща между дете, жертва на насилие и неговия мъчител с цел да се помирят и да се разберат. Такива срещи могат да доведат до неблагоприятни последствия;

1.3.4.7. Наблюдавайте детето в следващите дни, за да се уверите как се чувства и при необходимост отново разговаряйте с него.

3. Създаване на система за насочване към други служби.

1. Създаване на регистър за случаите на тормоз в детската градина;
2. Разговор с родителите/настойниците;
3. Уведомяване на директора на детската градина;
4. Уведомяване на отдел "Закрила на детето" и МВР.

4. Ресурсна обезпеченост.

4.1.2 Изграждане на механизми за взаимодействие с различни институции.

Настоящата Програмата за превенция на насилието и тормоза е приета на заседание на Педагогически съвет- Протокол № 1 /15.09. 2026г.